

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФОНОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Вступ. Фондовий ринок є одним з сегментів фінансового ринку. Він забезпечує переміщення фінансових ресурсів між різними сферами економіки. Фондовий ринок – це ринок, на якому відбувається купівля-продаж пайових, боргових та похідних цінних паперів. Формування фондового ринку в Україні визначалося пріоритетами створення механізмів роздержавлення власності та фінансування дефіциту бюджету. На сьогодні фондовий ринок забезпечив перерозподіл власності, стимулював розвиток фінансових інституцій в Україні, але його роль у фінансуванні підприємств, формуванні адекватної ціни на фінансові активи, та здатність відповідно реагувати на економічні, політичні події залишається низькою.

Постановка проблеми. Фондовий ринок України перебуває на стадії розвитку порівняно з фондовими ринками найбільш розвинутих країн, це пояснює його низьку конкурентоспроможність та ліквідність. Тому є потреба в дослідженні цієї проблеми, та пошуку шляхів її вирішення.

Аналіз наукових досліджень. Перспективи розвитку фондового ринку України цікавлять багато науковців, тому є багато наукових праць та публікації присвячені цій темі. Зокрема це наші вітчизняні економісти такі як: А.П. Данькевич, Г.М. Терещенко, Г.М. Калац, також роботи О. М. Мозгового, В. В. Оскольського та інший. Вони досліджували сучасний стан та основні тенденції розвитку фондового ринку в Україні, проблеми функціонування сучасного фондового ринку в Україні, необхідність розвитку фондової біржі як невід'ємного елемента фінансового ринку, розвиток фондового ринку на всіх етапах його формування. Розглядаються як типи емітентів, так і види цінних паперів, що ними випускаються. Окреслена проблема налагодження функціонування депозитарної системи. На нашу думку недостатньо уваги приділено, аналізу сучасного стану фондового ринку України, виявлення існуючих проблем та шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Фондовий ринок – частина ринку капіталів, на якому здійснюється емісія, купівля і продаж цінних паперів. Це абстрактне поняття, яке використовується для позначення сукупності дій та механізмів, що дозволяють торгівлю цінними паперами. На розвиток фондового ринку впливають як внутрішні так і зовнішні фактори, зокрема такі як: політична та соціальна стабільність суспільства, недовіра населення до фінансових інститутів.

Також важливу роль в формуванні фондового ринку відіграє населення, проте воно не бере активної участі в становленні ринку, це пов'язано з такими причинами:

- недовіра населення до ринку цінних паперів, що обумовлюється негативним досвідом у минулому, нестабільністю політичної ситуації, недовірою до держави;
- низька інформованість населення про можливості ринку цінних паперів;

- брак коштів для вкладання внаслідок низького рівня доходів населення;
- низький рівень прибутковості вкладень у цінні папери із точки зору населення;
- низька інформованість населення про ризики і заходи їх уникнення тощо [1].

Фондовий ринок України представлений акціями, державними і муніципальними облігаціями внутрішньої позики, облігаціями підприємств, казначейськими зобов'язаннями, ощадними сертифікатами, інвестиційними сертифікатами, облігаціями зовнішньої позики.

Тенденції розвитку та сучасний стан фондового ринку України за період 2012-2013 років представлений у наступних таблицях.

Найбільший обсяг торгів за фінансовими інструментами на організаторах торгівлі протягом періоду зафіксовано з:

- державними облігаціями України – 179,13 млрд грн (67,78% від загального обсягу виконаних біржових контрактів (договорів) на організаторах торгівлі у січні – грудні 2012 року);
- акціями на 23,44 млрд грн (або 8,87%); (таблиця 1) [3].

Таблиця 1

Обсяг виконаних біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі (з розподілом за видом фінансового інструменту) протягом січня – грудня 2012 року, млн. грн.

Період	Акції	Облігації підприємств	Державні облігації України	Облігації місцевих позик	Інвестиційні сертифікати	Похідні цінні папери	Усього
Січень	3270,81	2652,56	6451,22	5,81	587,56	984,27	13952,22
Лютий	3688,89	1718,49	7162,50	6,70	663,04	1321,62	14561,24
Березень	2777,55	2240,71	8997,70	13,07	470,45	1211,69	15711,17
Квітень	2299,99	1709,54	9220,82	3,80	515,93	1079,30	14829,38
Травень	1976,57	555,82	9476,73	0,12	478,17	1970,77	14458,18
Червень	1571,23	2031,41	19726,82	1,23	300,91	2060,12	25691,71
Липень	1494,89	1567,97	14174,52	508,17	258,96	3003,16	21007,66
Серпень	1494,89	3017,49	20412,55	2,85	187,18	2283,57	26972,97
Вересень	1380,86	1265,51	12072,59	1,4	250,27	2560,73	17531,10
Жовтень	585,04	1546,52	18614,71	6,33	80,66	3511,09	24344,36
Листопад	1289,32	2471,28	31421,55	2061,49	57,69	2779,29	40080,61
Грудень	1517,99	5586,45	21395,98	3778,09	138,48	2185,02	34602,01
Усього	23443,37	26363,75	179127,70	6388,80	3989,30	24950,63	264263,50

Протягом січня – червня 2013 року порівняно з даними аналогічного періоду 2012 року обсяг виконаних біржових контрактів з цінними паперами на

організаторах торгівлі збільшення на 89,49% (або на 88,75 млрд грн) (січень - червень 2012 року – 99,18 млрд грн.). Найбільший обсяг торгів за фінансовими інструментами на організаторах торгівлі протягом періоду зафіксовано з:

– державними облігаціями України – 140,16 млрд. рн. (74,58% від загального обсягу виконаних біржових контрактів на організаторах торгівлі у січні – червні 2013 року);

– облігаціями підприємств – 21,67 млрд. рн. (11,53% від загального обсягу виконаних біржових контрактів на організаторах торгівлі у січні – червні 2013 року); (таблиця 2) [3].

Таблиця 2

Обсяг виконаних біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі (з розподілом за видом фінансового інструменту) протягом січня – червня 2013 року, млн. грн.

Період	Акції	Облігації підприємств	Державні облігації України	Облігації місцевих позик	Інвестиційні сертифікати	Похідні цінні папери	Усього
Січень	722,95	2053,48	19696,54	3,78	140,69	1454,41	24 071,84
Лютий	1159,18	3973,51	16239,45	194,29	249,82	1896,45	23 712,70
Березнь	1692,96	5103,59	24334,78	141,66	783,75	1810,70	33 867,43
Квітень	3678,53	3223,03	27426,71	191,83	583,09	2162,70	37 265,89
Травень	2542,01	3414,67	25650,14	80,36	191,89	1491,49	33 370,56
Червень	2715,51	3905,59	26812,22	5,58	650,58	1551,68	35 641,15
Усього	12511,13	21 673,87	140 159,83	617,51	2 599,82	10367,41	187929,58

Проаналізувавши дані в таблицях, бачимо, що обсяги виконаних біржових контрактів з цінними паперами на ринку зростають, отже фондовий ринок розвивається.

Очевидно, що обсяги торгів на позабіржовому ринку цінними паперами зростають, а на біржовому ринку в період 2008-2011 років стрімко зростали, а в 2012 році порівняно з 2011 роком зменшилися майже в 3 рази. Це пов'язано з непрозорістю фондового ринку, та з недосконалою правовою базою.

Висновок. Фондовий ринок України на даному етапі стрімко розвивається, хоча є ще на досить низькому рівні. Для зміцнення розвитку фондового ринку потрібно зробити його інвестиційно привабливим, що дасть змогу залучати приватні та іноземні інвестиції, цього можна досягти за рахунок вдосконалення законодавчої бази та підвищення його прозорості. Це може бути використане для підвищення ліквідності та капіталізації ринку, а також на

раціональне використання та перерозподіл фінансових ресурсів для швидкого економічного розвитку. Окрім того, з боку регуляторних державних органів, а саме Парламенту, Уряду та Фонду державного майна України, на нашу думку, необхідно створити систему інформування і консультування населення щодо ситуації на фондовому ринку, більш активно розвивати накопичувальну пенсійну систему, проводити приватизацію державних підприємств переважно через фондову біржу. Все це дозволить достатньо швидко зробити український фондовий ринок прозорим, ліквідним та ефективним [2, с. 46].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бедіна Н. С. *Стан, проблеми та перспективи розвитку фондового ринку України*/Бедіна Н.С. // *Економіка промисловості*. – 2008. - №3. – С. 24-27.
2. Чемодуров О. *Капіталізація фондового ринку та економічне зростання*/ Чемодуров О. // *Економіка України*. – 2011. - № 9 (598). – с. 43-53.
3. [електронний ресурс.]-Режим доступу: <http://www.afp.org.ua>
4. Квасова, О. П. *Тенденції розвитку фондового ринку та особливості діяльності фінансових посередників на ньому* / Квасова, О. П. // *Формування ринкових відносин в Україні*. – 2008. - №6(85). – С. 19-23.
5. Огородник В. *Фондовий ринок України: аналіз проблем, особливостей та напрямів розвитку*/ Огородник, В. // *Економіст*. – 2008. - №8. – С. 31-33.